

Bedömning av idisslare utsatta för brand

Bedömning av djuren bör göras av veterinär och noggranna protokoll bör föras över djur, skador och åtgärder. Rekommendationerna nedan baseras främst på erfarenhet av nötkreatur och får i Australien.

När görs bedömningen?

Första bedömning görs så snart som möjligt efter branden och helst inom ett dygn.

Uppföljande bedömningar av överlevande djur görs en gång per dag under en vecka sedan 2–3 gånger per vecka i några veckor. Det är nödvändigt att undersöka djuren vid upprepade tillfällen eftersom det kan vara svårt att bedöma skadornas omfattning i ett akut skede och att vissa sjukdomseffekter inte visar sig förrän efter en till två veckor.

Var görs bedömningen?

Djur som kan gå bör tas in eller hägnas in på lämplig plats där det är möjligt att inspektera individuella djur. Övriga djur bedöms där de befinner sig.

Hur görs bedömningen?

Faktorer som bör vägas in vid beslut om åtgärder:

- Omedelbar och långsiktig djurvälstånd
- Allvarligheten och omfattningen hos brännskador och andra skador
- Om djuret är dräktigt och dräktighetsstadium
- Förekomst av andra sjukdomar bland djuren
- Åldern på djuren
- Påverkan av skador på djurens produktivitet på kort och lång sikt
- Djurägarens förmåga att ta rationella beslut
- Djurägarens förmåga och vilja att ta hand om skadade djur
- Möjlighet att behålla djur som tillgång till foder, vatten, byggnader mm
- Utrymme att ta hand om skadade djur
- Försäkringar

Undersökning av djuren görs med avseende på följande:

- Djurens förmåga att röra sig
- Förekomst och omfattning av andningssvårigheter
  - o Luftvägsskador kan vara svåra att bedöma i akut skede varför upprepade bedömningar ofta är nödvändiga.
- Förekomst, allvarlighet och omfattning av brännskador
  - o Brännskador kan vara svåra att bedöma i akut skede varför upprepade bedömningar ofta är nödvändiga. Områden som ska inspekteras extra noga är
    - huvud (läppar, ögon)
    - klövar och ben inklusive armhålor och ljumskar
    - buk, anus, vulva, juver (inklusive spenar) hos hondjur, förhud och pung hos handjur
  - o Får bör sättas ner för god inspektion
  - o Får med tjock ull klarar sig oftast bra på områden som är ulltäckta

Baserat på fynd och övriga faktorer som bör vägas in i beslutet delas djuren in i följande kategorier:

1. Djur som ska avlivas omedelbart
2. Djur med synliga skador som ska behållas tills vidare för behandling eller observation
3. Djur utan synliga skador som ska behållas för observation

Nedan ges en mer detaljerad beskrivning av de tre kategorierna:

1. Omedelbar avlivning rekommenderas för djur
  - a. som är medvetslösa eller inte kan gå
  - b. med tydliga andningssvårigheter och fradga från nosen
  - c. med allvarliga brännskador på mer än 15 procent av kroppen
  - d. med allvarliga skador på klövar och ben med svullnad på benen och torr läderaktig hud eller om klövarna lossnar
  - e. med allvarliga brännskador i ansikte och ögon. Hornhinnan (cornea) tar veckor att läka. Skador på läppar och näsa leder till andningssvårigheter och svårigheter att äta och dricka.

2. Att djur med synliga skador behålls tills vidare för behandling eller observation rekommenderas för djur som är rörliga och pigga och som endast har brännskador på mindre än 10–15 procent av kroppen under förutsättning att det finns möjlighet ta hand om djuren dvs veterinärvård, lämpliga lokaler, arbetskraft samt tillgång till foder och vatten. Behandling genomförs efter behov. Återhämtning kan ta lång tid och det finns ingen garanti att djuren blir friska. Djuren bör inspekteras dagligen och de djur som försämras bör avlivas.
3. Djur utan synliga skador eller med litet bränd hårrem/ull och friska klövar ska hållas under uppsikt och bedömas på nytt. Speciell uppmärksamhet bör ges till andningssvårigheter på grund av inandning av rök som kan ta tid att ge effekt.

Läs mer

Anonym. 2015. Assessing bushfire burns in livestock. Primefact 399 third edition, Emergency Management Unit. Department of Primary Industries New South Wales, Australia, s 1-4.

http://www.dpi.nsw.gov.au/__data/assets/pdf_file/0007/96811/Assessing-bushfire-burns-in-livestock.pdf

Anonym. Assessing cattle after a bushfire. Agriculture Victoria, Australien

<http://agriculture.vic.gov.au/agriculture/emergencies/recovery/livestock-after-an-emergency/assessing-cattle-after-a-bushfire> accessed 2017-06-20

Anonym. Assessing sheep after a bushfire. Agriculture Victoria, Australien

<http://agriculture.vic.gov.au/agriculture/emergencies/recovery/livestock-after-an-emergency/assessing-sheep-after-a-bushfire> accessed 2017-06-20